

EL CATALÀ AL REGISTRE CIVIL

per

PERE CUXART I BARTOLÍ

Advocat

SUMARI

- I. Antecedents
- II. L'oficialitat del català i el seu abast
- III. El principi d'igualtat

I. ANTECEDENTS

1. Un ciutadà de Catalunya va presentar-se al Registre civil demanant la inscripció d'un fill seu i formulant dues peticions: La primera, que s'intercalés una «i» entre els dos cognoms per entendre que en forma part. Addueix que en català aquesta és la forma més correcta i genuïna de consignar el nom amb els dos cognoms, forma avalada per una llarga tradició i utilitzada especialment en l'expressió més formal i oficial; i la segona, que l'acta d'inscripció fos redactada en català.

2. Aquestes sollicituds van ser rebutjades, tant pel Sr. Jutge del Registre civil com pel Degà dels de 1.ª Instància i per la Direcció General dels Registres i del Notariat. La primera petició va comptar amb l'informe favorable del Ministeri Fiscal.

Inicialment el Registre civil va invocar que no tenia llibres i impresos en català i que la seva confecció i subministrament depèn de la Direcció General ja esmentada, argument que aquesta s'absté de reproduir en la seva resolució. Però cal remarcar que la invocació d'una dificultat basada en la manca de mitjans materials no nega «per se» el dret del sol·licitant. D'altra banda el propi Reglament autoritza l'ús de paper comú a manca d'impresos oficials, i el de partícules en els cognoms.

La Direcció General afirma que la conjunció copulativa «i» no forma part del cognom, sense més argumentació ni informació quant a la forma peculiar catalana. Ni tan sols té en compte que sovint a l'expedient, redactat en castellà, el sol-

licitant — i àdhuc el seu fill — és anomenat intercalant una «i» entre els dos cognoms, cosa que és motiu de reflexió quant a l'existència i ús de la mencionada peculiaritat.

Pel que fa a la llengua a emprar en la inscripció, la Direcció General s'empara en el Reglament del Registre civil que diu que «el empleo de idioma distinto del castellano» és un «defecto formal». Per la data del Reglament — any 1953 — això no és sorprenent. Però la Direcció General diu que no hi ha motiu per entendre que les disposicions pre-constitucionals excloent l'ús del català en els Registres civils hagin estat derogades, atès que l'ordenació dels registres és competència de l'Estat, cosa que sembla indicar que el que la Constitució hagi derogat una norma o no, depèn de l'organisme que tingui adjudicada la competència corresponent. Addueix encara que el castellà també és oficial i la circular d'1-3-84. Aquesta circular autoritza la certificació per fotocòpia de les partides registrals amb un segell que les autentifiqui, el qual segell podrà ser en català. Però afegeix: «en todas las demás actuaciones se seguirá utilizando exclusivamente el idioma castellano». Disposició sorprenent i evidentment anticonstitucional. La Direcció General addueix també que la llei catalana de normalització lingüística — invocada pel sol·licitant — no parla dels registres civils; i que la possible implantació del bilingüisme és un problema de «lege ferenda». Cal dir, però, que s'ha implantat en altres departaments de l'Administració de l'Estat sense necessitat de cap llei específica, com p. e. declaracions de renda, denúncies a la policia, etc.

La Direcció General acaba dient quant a la discriminació alegada pel sol·licitant, que «ningún atisbo de discriminación puede existir por el hecho de *imponer* a un español el uso del castellano».

II. L'OFICIALITAT DEL CATALÀ I EL SEU ABAST

1. Davant d'això s'interposa recurs contenciós administratiu en el qual la primera qüestió a resoldre és la de si la declaració d'oficialitat del català feta a la Constitució i a l'Estatut és merament programàtica i no efectiva sense una norma que l'apliqui a un àmbit concret de l'Administració. En aquest sentit s'ha invocat en el recurs la doctrina del Tribunal Constitucional i del Tribunal Suprem, unànimement a considerar derogades les disposicions preconstitucionals contràries a la Constitució, d'acord amb la seva disposició derogatòria que acaba derogant amb caràcter general totes les normes que s'hi oposin. Aquesta doctrina estableix que cal valorar les normes anteriors des de la pròpia norma fonamental. Citem, p. e. les sentències de T.C. 125/83, 67/84, 83/84, 22/84 i totes les que han declarat la derogació de normes que contradiuen la Constitució, ni que es tracti només d'una derogació parcial.

Encara el T.C. ha declarat, també pel mateix motiu, la nul·litat de disposicions post-constitucionals per jutjar-les contràries a la Constitució com en les sentències de 23-11-81, 27-3-85, 19-7-85, 7-3-85 i 2-7-81.

És més, concretant-nos al nostre cas, la Sentència del T.C. de 25-8-84 diu que la declaració constitucional de què les llengües espanyoles no castellanes són oficials als respectius territoris «d'acord amb llurs estatuts» és d'aplicació immediata sense que calgui esperar la promulgació dels estatuts, encara no feta quan es va plantejar el cas que resol.

Això exclou la possibilitat de què calgui una norma específica introductòria per a cada cas concret perquè el català sigui llengua oficial.

2. L'Estatut — art. 3.3 — encomana a la Generalitat de vetllar per a la igualtat pràctica del castellà i del català a Catalunya. Aquesta obligació ha donat lloc a la llei de normalització lingüística que proclama com al seu objectiu «donar efectivitat a l'ús oficial del català» i que — art. 7.1 — diu que «Pel que fa a la llengua, a Catalunya són vàlides i eficaces totes les actuacions administratives fetes en català».

D'aquesta norma no se'n pot excloure l'Administració de l'Estat, perquè la declaració de llengua oficial del català té un clar caràcter territorial. I, evidentment, la validesa de les actuacions administratives es refereix tant al seu ús pel ciutadà com per l'Administració.

La declaració de llengua oficial del català no seria res si no comportés el dret d'usar-lo dels ciutadans i d'obtenir que l'usi l'administració. Per això l'art. 8 de la llei abans esmentada diu que «En l'àmbit territorial de Catalunya, qualsevol ciutadà té dret a relacionar-se amb la Generalitat, amb l'Administració civil de l'Estat... en la llengua oficial que escollirà». Aquest principi està explícit i literalment admès per la sentència del T.S. de 16-2-85. El ciutadà té doncs, no sols dret a utilitzar el català, sinó a obtenir que l'Administració l'utilitzi.

I com que l'Estatut dona a la Generalitat, no exactament el dret, sinó encara més, la missió d'actuar vers la igualtat lingüística, pot legislar sobre aquest punt i això afecta el propi Estat, pel que fa a l'ús de la llengua i salvant les seves competències substantives. Però queda clar que pel que fa a la llengua la llei suara esmentada deroga explícitament la disposició de què l'ús del català és defecte formal, com, de manera més general ho va fer la Constitució.

Estem doncs davant d'una declaració de llengua oficial que confereix uns drets lingüístics als ciutadans. De *dret dels ciutadans* parla la sentència del T.C. de 5-8-83 quan hi basa la necessitat de que els funcionaris la coneguin, encara que afegeix que «el deber de conocimiento de la lengua cooficial incumbe a los poderes públicos y no a todos y cada uno de sus servidores». I encara el T.S., referint-se al País Basc, diu que aquesta obligació no ve del nombre de persones que parlen la llengua de què es tracti sinó del dret dels ciutadans.

Per això la llei estatal de 2-8-84 diu que «Las Administraciones públicas deberán prever la selección de funcionarios debidamente capacitados para cubrir los puestos de trabajo en las comunidades autónomas que gozan de dos lenguas oficiales».

III. EL PRINCIPI D'IGUALTAT

Si l'ús del català és un dret, la seva negació a favor del castellà és una discriminació per raó de llengua. L'art. 14 de la Constitució prohibeix la discriminació per raó de qualsevol circumstància personal o social. La llengua n'és una i de les més importants. Per això el cas que expliquem es presenta com un cas de discriminació.

En això la Constitució no fa sinó reproduir convenis internacionals ratificats per Espanya com el Conveni Europeu de Drets Humans de 4 de novembre de 1950 (art. 14) i el Pacte Internacional de Drets civils de 19 de desembre de 1966 (art. 26).

No cal dir que un canvi com la introducció d'una llengua oficial, ni que sigui la llengua pròpia dels països, pot comportar dificultats. A més cal vèncer poderoses inèrcies, i també, malauradament, franques resistències. Però quan fa prop de vuit anys de la promulgació de la Constitució determinades actituds i mancances no semblen justificables. En tot cas caldrà abordar directament el problema de la diferència de tracte entre els que prefereixen una o altra llengua. Perquè, com ja hem dit, a fi de comptes la qüestió queda reduïda a un problema de discriminació.

La Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans de 23 de juliol de 1968, dictada precisament en matèria lingüística diu que hi ha discriminació si una diferència de tracte no té una justificació objectiva i raonable, i quan no hi ha proporcionalitat entre el fi perseguit i els mitjans emprats. La sentència del Tribunal Constitucional de 28 de febrer de 1982 adopta aquest mateix criteri.

Si examinem el cas amb aquests paràmetres pensem que quan a tants departaments es pot elegir la llengua, i això es fa a Europa en situacions semblants; quan la pròpia Administració de l'Estat sovint ha adoptat textos bilingües, no podem pensar que la diferència de tracte sigui objectiva ni raonable.

I pel que fa als mitjans emprats i al fi perseguit cal pensar que aquest darrer és fer justícia a un poble que té una llengua culta i il·lustre que en el passat fou menystinguda per raó de la política imperant; i que la Constitució i l'Estatut tracten de reparar aquest greuge. Aquest és el fi. I els mitjans són tan absolutament nuls — i fins i tot de sentit contrari — que la desproporció resulta esclatant.

La qüestió resta plantejada i és d'una transcendència inusual pel que fa a l'efectivitat del caràcter oficial del català. La jurisdicció competent sabrà, sens dubte, donar-li la solució justa, amb esperit d'acurada equitat, com li hem vist fer en casos semblants. La sentència establirà per tant un criteri de molta utilitat.